NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
NIILO JÄÄSKINEN
prednesené 16. decembra 2010 [1]

I — Úvod

1. Návrh na začatie prejudiciálneho konania, o ktorom rozhoduje Súdny dvor, bol podaný v rámci sporu medzi na jednej strane Malgožatou Runevič-Vardyn, litovskou štátnou príslušníčkou poľského pôvodu [2], a jej manželom, pánom Łukaszom Pawełom Wardynom, poľským štátnym príslušníkom, a na druhej strane matričným úradom pri právnom oddelení mesta Vilnius (Litva), ktorý vznikol v dôsledku toho, že matričný úrad odmietol zmeniť mená a priezviská žiadateľov uvedené v rodnom liste a sobášnom liste, ktoré im tento úrad vydal.

2. Príslušná litovská právna úprava stanovuje, že mená a priezviská fyzických osôb musia byť prepísané [3] v dokumentoch o osobnom stave vo forme, ktorá je v súlade s pravidlami písania úradného štátneho jazyka. Z toho vyplýva, že sa pripúšťa iba používanie latinky okrem diakritických znamienok [4], ligatúr [5] alebo akýchkoľvek iných grafických úprav písmen latinskej abecedy, ktoré sa používajú v iných jazykoch, ale neexistujú v litovskom jazyku.

3. Vnútroštátny súd – Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas (súd pre prvý obvod mesta

1 — Jazyk prednesu: francúzština.

2 — M. Runevič-Vardyn sa hlási k poľskej komunite žijúcej v Litve, ktorá predstavuje približne 7 % populácie a je koncentrovaná najmä v meste a okrese Vilnius. Jej rodičia majú totiž poľský pôvod a M. Runevič-Vardyn predložila listiny, ktoré sa týkajú niekoľkých generácií a preukazujú jej silné kultúrne, jazykové a citové väzby k populácii poľského pôvodu sídliacej vo vilniusskom regióne.

3 — Prejednávaná vec sa týka transkripcie mien a priezvisk zapísaných písmenami latinskej abecedy a nie transliterácie z dvoch iných abecied, ktoré existujú v úradných jazykoch Európskej únie, čiže z cyriliky a gréckej abecedy. K tejto poslednej uvedenej otázke pozri rozsudok z 30. marca 1993, Konstantinidis, C-168/91, Zb. s. I-1191.

4 — Diakritika alebo diakritické znamienko je grafický prvok, ktorý sa používa v mnohých jazykoch, ktoré využívajú latinskú abecedu, pričom môže byť umiestnený nad, pod, vedľa alebo naprieč písmenom, čo spôsobuje zmenu výslovnosti tohto písmena či dokonca vytvorenie ďalšieho písmena. Napríklad v nemčine znamienko „¨“, tzv. „Umlaut“, napríklad nad písmenom „A“ označuje zmenu výslovnosti tohto písmena, zatiaľ čo vo fínčine je „Ä“ samostatným písmenom.

5 — Ligatúra spočíva v zlúčení dvoch grafém textu, z ktorých sa stáva jedna graféma, ktorá sa môže považovať aj za samostatné písmeno (napríklad „Œ“ namiesto „OE“).

Vilnius) – sa pýta, či ustanovenia článku 2 ods. 2 písm. b) smernice Rady 2000/43/ES z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod [6], ktoré ešte neboli predmetom výkladu v rámci prejudiciálneho konania, alebo ustanovenia článkov 12 ES a 18 ES bránia takejto vnútroštátnej právnej úprave.

4. Súdny dvor už rozhodoval o viacerých prejudiciálnych otázkach týkajúcich sa osobného stavu občanov Európskej únie a osobitne ich priezvisk [7]. Vo svojej nedávnej judikatúre Súdny dvor uviedol, že treba zaujať pomerne priaznivý postoj k jednotlivcom, ktorí namietali proti postupom správnych orgánov týkajúcich sa zápisu priezvisk do dokumentov o osobnom stave. V prejednávanej veci bol Súdny dvor vyzvaný, aby v prvom rade určil, či sa osoba, ktorá patrí k etnickej menšine, alebo štátny príslušník iného členského štátu môže dovolávať práva Únie s cieľom dosiahnuť, aby orgány členského štátu boli povinné použiť jeho materinský jazyk, a to aj napriek ústavným zásadám platným v tomto štáte, ktoré chránia úradný štátny jazyk.

5. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania svedčí o tom, že prejednávané otázky vyvolávajú pomerne silné emócie tak na strane účastníkov konania vo veci samej, ako aj na strane dotknutých členských štátov. [8] Je pravda, že prejednávaná vec zahŕňa zložité historické a geopolitické aspekty. Vilniusský región bol totiž dejiskom zložitého politického konfliktu v medzivojnovej Európe a osud obyvateľov poľského pôvodu žijúcich v tomto regióne stále spôsobuje politické napätie medzi Litovskou republikou a Poľskou republikou, pričom tieto dva členské štáty spája dlhá spoločná história siahajúca od roku 1386 do roku 1918 tak v rámci Poľsko-litovskej únie, ako aj Ruského cárstva.

6. Mená a priezviská majú značný význam tak z pohľadu jednotlivcov, ako aj z pohľadu štátov. Pre jednotlivca môže jeho priezvisko

6 — Ú. v. ES L 180, s. 22; Mim. vyd. 20/001, s. 23.

7 — Pozri rozsudky Konstantinidis, už citovaný; z 2. októbra 2003, Garcia Avello, C-148/02, Zb. s. I-11613, a zo 14. októbra 2008, Grunkin a Paul, C-353/06, Zb. s. I-7639. Ďalšie veci sa týkali prepisu dátumu narodenia v dokumente o osobnom stave, ako napríklad vec, v ktorej bol vydaný rozsudok z 2. decembra 1997, Dafeki (C-336/94, Zb. s. I-6761).

8 — Pozri okrem iného článok v britskom časopise *The Economist* z 23. októbra 2010 a článok vo fínskom denníku *Helsingin Sanomat* z 19. novembra 2010, ktoré poukazujú na zhoršenie vzťahov medzi Litovskou republikou a Poľskou republikou v súvislosti s prepisom mien a priezvisk poľského pôvodu v litovských dokumentoch o osobnom stave.

a spôsob jeho zápisu predstavovať podstatný faktor psychologickej, etnickej či dokonca národnej identity. [9] V tejto súvislosti poukazujem na príklad dobrovoľných zmien priezvisk „cudzieho“ pôvodu, ku ktorým dochádzalo vo veľkom rozsahu vo Fínsku začiatkom 20. storočia. V histórii vo viacerých európskych štátoch z viac či menej nacionalistických dôvodov tiež dochádzalo k núteným, a teda nedobrovoľným zmenám priezvisk príslušníkov národných alebo etnických menšín, ako aj k prijímaniu predpisov, ktoré ukladali povinnosť zapisovať mená do dokumentov o osobnom stave podľa národného variantu, bez cudzích prízvukov. Sloboda jednotlivca v tejto oblasti je v rôznych štátoch tiež obmedzená z dôvodov verejného poriadku. [10] Napätie medzi záujmami jednotlivcov a štátov v oblasti mien a priezvisk badať tak v judikatúre Súdneho dvora, ako aj v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva. [11]

II — Právny rámec

A — *Medzinárodné právo*

1. Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

7. Článok 8 uvedeného dohovoru, ktorý bol podpísaný 4. novembra 1950 v Ríme (ďalej len „EDĽP“), stanovuje:

„1. Každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

2. Štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať okrem prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.“

9 — Európsky súd pre ľudské práva označil priezvisko za „hlavný individualizačný prvok osoby v spoločnosti“ (pozri rozsudok ESĽP z 9. novembra 2010, Losonci Rose a Rose v. Švajčiarsko, sťažnosť č. 664/06, bod 51).

10 — Pozri KANGAS, U.: *Ihmisen nimi*. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus, 1991, s. 5, 6 a 12.

11 — Nina Holst-Christensen poukazuje na to, že rozhodnutia, ako je napríklad už citovaný rozsudok Grunkin a Paul, možno z pohľadu členských štátov považovať za iritujúce, ale že tieto rozhodnutia dávajú občanom možnosť napadnúť obťažujúce alebo prekonané vnútroštátne predpisy. Pozri HOLST-CHRISTENSEN, N.: What's in a Name? – EU-retten som korrektionsfaktor i forhold til national navnelovgivning. In: *Familieret og engagement – Hilsener til Svend Danielelsen.* Kööpenhamina: Thomson Reuters Professional A/S, 2009, s. 187 až 197.

2. Dohovor CIEC č. 14 o uvádzaní priezvisk a mien v evidenciách osobného stavu

8. Dohovor podpísaný 13. septembra 1973 v Berne pod záštitou Medzinárodnej komisie pre osobný stav (ďalej len „dohovor CIEC č. 14“) o uvádzaní priezvisk a mien v evidenciách osobného stavu vstúpil do platnosti 16. februára 1977. [12]

9. Podľa článku 2 tohto dohovoru:

„Ak bol orgánu zmluvného štátu, ktorý má vyhotoviť dokument v evidencii osobného stavu, na tento účel predložený odpis alebo výpis z dokumentu o osobnom stave alebo iná listina, ktorá preukazuje priezviská a mená zapísané rovnakými písmenami, aké sa používajú v jazyku, v ktorom sa má dokument vyhotoviť, tieto priezviská a mená sa prepíšu doslovne, bez zmeny alebo prekladu.

Prepíšu sa aj diakritické znamienka, ktoré tieto priezviská a mená obsahujú, aj keď tieto znaky v jazyku, v ktorom sa má dokument vyhotoviť, neexistujú.“

12 — Zmluvnými štátmi dohovoru CIEC č. 14 sú Belgické kráľovstvo, Spolková republika Nemecko, Helénska republika, Talianska republika, Luxemburské veľkovojvodstvo, Holandské kráľovstvo, Rakúska republika a Turecká republika. Európska únia ani členské štáty, ktorých sa prejednávaná vec priamo týka, čiže Litovská republika a Poľská republika, týmto dohovorom nie sú viazané.

B — *Právo Únie*

1. Zmluva EÚ

10. Článok 4 ods. 2 Zmluvy EÚ stanovuje:

„Únia rešpektuje rovnosť členských štátov pred zmluvami, ako aj ich národnú identitu…“

2. Charta základných práv Európskej únie

11. Článok 7 Charty základných práv Európskej únie [13] stanovuje:

„Každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a komunikácie.“

13 — Vyhlásená 7. decembra 2000 v Nice (Ú. v. ES C 364, s. 1), zmenená a doplnená v súvislosti s prijatím Lisabonskej zmluvy (Ú. v. EÚ C 303, 2007, s. 1), ktorá jej priznala právnu záväznosť.

3. Zmluva ES [14]

12. Článok 12 prvý odsek ES stanovuje:

„V rámci pôsobnosti tejto zmluvy a bez toho, aby boli dotknuté jej osobitné ustanovenia, akákoľvek diskriminácia na základe štátnej príslušnosti je zakázaná.“

13. Článok 18 ods. 1 ES stanovuje:

„Každý občan Únie má právo slobodne sa pohybovať a zdržiavať na území členských štátov, pričom podlieha obmedzeniam a podmienkam ustanoveným v tejto zmluve a v opatreniach prijatých na jej vykonanie.“

4. Smernica 2000/43

14. Smernica 2000/43, ktorá bola prijatá na základe článku 13 ES, sa týka zavádzania zásady rovnakého zaobchádzania medzi osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod.

15. Článok 2 ods. 2 písm. b) tejto smernice stanovuje:

„Za nepriamu diskrimináciu sa považuje prípad, ak by v dôsledku navonok neutrálneho predpisu, kritéria alebo zvyklosti bola znevýhodnená osoba určitej rasy alebo etnického pôvodu v porovnaní s inými osobami, iba ak uvedený predpis, kritérium alebo zvyklosť je objektívne odôvodnený legitímnym cieľom a prostriedky na jeho dosiahnutie sú primerané a nevyhnutné.“

16. Článok 3 smernice 2000/43 vymedzuje pôsobnosť tejto smernice takto:

„1. Táto smernica sa v rámci právomocí delegovaných na spoločenstvo vzťahuje na všetky osoby z verejného i súkromného sektora, vrátane verejných subjektov, pokiaľ ide o:

…

h) prístup k tovaru a službám, ktoré sú k dispozícii verejnosti, vrátane bývania, a ich poskytovanie.

2. Táto smernica sa netýka rozdielneho zaobchádzania na základe štátnej príslušnosti a nedotýka sa ustanovení a podmienok, ktoré

14 — Články 12 ES a 18 ES, ktorých sa týkajú prejudiciálne otázky, boli zmenené na články 18 ZFEÚ a 21 ZFEÚ. Vzhľadom na to, že prejednávaná vec sa týka v prvom rade uplatňovania litovských právnych predpisov platných pred nadobudnutím platnosti Zmluvy o fungovaní Európskej únie, však budem ďalej odkazovať na ustanovenia Zmluvy ES podľa číslovania platného pred nadobudnutím platnosti Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

upravujú vstup a pobyt štátnych príslušníkov z tretích krajín a osôb bez štátnej príslušnosti na území členských štátov, a netýka sa rozdielu v akomkoľvek zaobchádzaní súvisiacom s právnym postavením dotknutých štátnych príslušníkov tretích krajín a osôb bez štátnej príslušnosti.“

C — *Litovské právo*

1. Ústava

17. Článok 14 litovskej ústavy stanovuje, že úradným jazykom je litovčina.

2. Občiansky zákonník

18. Článok 2.20 ods. 1 litovského Občianskeho zákonníka (ďalej len „Občiansky zákonník“) stanovuje, že „každý má právo na meno. Toto právo na meno zahŕňa právo na priezvisko, na jedno alebo viacero mien a na pseudonym“.

19. Článok 3.31 Občianskeho zákonníka stanovuje:

„Každý z manželov má právo ponechať si svoje priezvisko, ktoré mal pred uzavretím manželstva, zvoliť si priezvisko druhého manžela ako spoločné priezvisko alebo rozhodnúť sa pre možnosť mať dve priezviská, pričom k jeho vlastnému priezvisku bude pripojené priezvisko druhého manžela.“

20. Článok 3.281 Občianskeho zákonníka stanovuje, že dokumenty o osobnom stave sa evidujú, obnovujú, menia, dopĺňajú alebo opravujú v súlade s predpismi evidencie osobného stavu vyhlásenými ministrom spravodlivosti.

21. Článok 3.282 Občianskeho zákonníka stanovuje, že „údaje v dokumentoch o osobnom stave musia byť uvedené v litovčine. Meno, priezvisko a zemepisné názvy sa zapisujú v súlade s pravidlami litovského jazyka“.

3. Predpisy evidencie osobného stavu

22. Bod 11 dekrétu č. IR-294 litovského ministra spravodlivosti z 22. júla 2008, ktorým sa potvrdzujú pravidlá evidencie osobného stavu [15], stanovuje, že údaje v dokumentoch o osobnom stave sa uvádzajú v litovčine.

15 — Žin., 2008, č. 88-3541.

III — Spor vo veci samej, prejudiciálne otázky a konanie pred Súdnym dvorom

23. Malgožata Runevič-Vardyn, narodená 20. marca 1977 vo Vilniuse, je litovská štátna príslušníčka poľského pôvodu. Uvádza, že jej rodičia jej dali poľské meno „Małgorzata“ a priezvisko po jej otcovi „Runiewicz“.

24. Podľa návrhu na začatie prejudiciálneho konania bolo jej meno a priezvisko v rodnom liste, ktorý jej bol vydaný 14. júna 1977, zapísané v litovskej forme ako „Malgožata Runevič“. To isté meno a priezvisko je uvedené v novom rodnom liste, ktorý vydal 9. septembra 2003 matričný úrad mesta Vilnius, ako aj v litovskom pase, ktorý jej vydali príslušné orgány 7. augusta 2002.

25. Z pripomienok žalobcov vo veci samej však vyplýva, že rodný list z roku 1977 bol vyhotovený v cyrilike,[16] pričom meno a priezvisko vo forme „Malgožata Runevič“ bolo uvedené až vo verzii tohto rodného listu z roku 2003, ako aj v pase vydanom v roku 2002. Žalobkyňa uvádza, že na jej žiadosť bola v tomto pase uvedená jej poľská „národnosť“.[17] Dodáva, že 31. júla 2006 jej matričný úrad mesta Varšavy (Poľsko) podľa poľského práva vydal rodný list, v ktorom bolo jej meno a priezvisko uvedené ako „Małgorzata Runiewicz“.

26. Po tom, čo určitý čas žila a pracovala v Poľsku, žalobkyňa vo veci samej uzavrela 7. júla 2007 vo Vilniuse manželstvo s Łukaszom Pawełom Wardynom, poľským štátnym príslušníkom. V sobášnom liste vydanom matričným úradom mesta Vilnius je meno „Łukasz Paweł Wardyn“ zapísané veľkými písmenami vo forme „LUKASZ PAWEL WARDYN“, čiže s použitím latinskej abecedy bez diakritických znamienok, zatiaľ čo priezvisko jeho manželky je uvedené vo forme „MALGOŽATA RUNEVIČ-VARDYN“, čiže iba s použitím litovských písmen, medzi ktoré nepatrí písmeno „W“. Žalobcovia vo veci samej uvádzajú, že v roku 2008 im bol vydaný poľský sobášny list, v ktorom sú ich

16 — V spise predloženom Súdnemu dvoru sa nachádza kópia pôvodného rodného listu, ktorý vydali orgány Litovskej sovietskej socialistickej republiky. Je v ňom uvedené „Малгожата Михайловна Руневич“, čo je priama transliterácia litovskej formy mena dieťaťa, mena s koncovkou ženského mena a priezviska po otcovi dieťaťa do cyriliky. V kolónke tohto rodného listu s názvom „Национальность“, čiže „národnosť“, je v súvislosti s otcom a matkou dieťaťa uvedené „Поляк“ a „Полька“, čiže „Poliak“ a „Poľka“.

17 — Na pojednávaní však Ł. Wardyn vyhlásil, že jeho manželka má litovské štátne občianstvo, pričom uviedol, že nemôže mať dvojaké štátne občianstvo.

mená a priezviská zapísané v poľskej forme. [18] V súčasnosti žijú v Belgicku spolu s dieťaťom, ktoré sa im narodilo.

27. Dňa 16. augusta 2007 žalobkyňa vo veci samej podala na matričný úrad mesta Vilnius žiadosť, ktorou sa jednak domáhala, aby jej meno a priezvisko uvedené v jej rodnom liste ako „Malgožata Runevič“ boli zmenené na „Małgorzata Runiewicz“, a jednak sa domáhala, aby jej meno a priezvisko uvedené v jej sobášnom liste ako „Malgožata Runevič-Vardyn“ boli zmenené na „Małgorzata Runiewicz-Wardyn“.

28. Odpoveďou z 19. septembra 2007 tento úrad oznámil M. Runevičovej-Vardynovej, že podľa právnej úpravy platnej v Litve nie je možné zmeniť údaje uvedené v dokumentoch o osobnom stave.

29. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania tiež vyplýva, že M. Runevič-Vardyn a Ł. Wardyn podali žalobu, ktorou sa domáhali, aby bola matričnému úradu mesta Vilnius uložená povinnosť vydať okrem nového sobášneho listu aj nový rodný list v súlade so žiadosťami, ktoré M. Runevič-Vardyn podala na tomto úrade.

30. Vzhľadom na to, že sa Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas domnieval, že nemôže jasne odpovedať na otázky týkajúce sa výkladu a uplatňovania práva Spoločenstva, ktoré vznikli v rámci sporu, ktorý prejednáva, rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 2 ods. 2 písm. b) smernice 2000/43… s ohľadom na ustanovenia tejto smernice vykladať v tom zmysle, že zakazuje členským štátom vykonávať nepriamu diskrimináciu osôb na základe ich etnickej príslušnosti v prípade, že vnútroštátna právna úprava stanovuje, že ich mená a priezviská môžu byť v dokumentoch o osobnom stave zapísané len s použitím písmen štátneho jazyka?

2. Má sa článok 2 ods. 2 písm. b) smernice Rady 2000/43… s ohľadom na ustanovenia tejto smernice vykladať v tom zmysle, že zakazuje členským štátom vykonávať nepriamu diskrimináciu osôb na základe ich etnickej príslušnosti v prípade, že

18 — Na pojednávaní poľská vláda uviedla, že predmetný rodný list a sobášny list bol vydaný na základe dvojstrannej zmluvy uzatvorenej medzi Litovskou republikou a Poľskou republikou 26. apríla 1994, ktorej článok 14 stanovuje, že zmluvné strany vyhlasujú, že osoby uvedené v článku 13 ods. 2 majú osobitné právo používať svoje meno a priezvisko v znení vlastnom etnickej menšine, ku ktorej patria. Poľská vláda ďalej uviedla, že nevylučuje, že zamestnanec poľského matričného úradu mohol považovať toto ustanovenie za bezprostredne uplatniteľnú normu.

vnútroštátna právna úprava stanovuje, že mená a priezviská osôb inej národnosti alebo štátnej príslušnosti môžu byť v dokumentoch o osobnom stave zapísané len s použitím latinky, bez použitia diakritických znamienok, ligatúr alebo iných grafických úprav písmen latinskej abecedy, ktoré sa používajú v iných jazykoch?

3. Majú sa ustanovenia článku 18 ods. 1 ES, ktorý stanovuje, že každý občan Únie má právo slobodne sa pohybovať a zdržiavať na území členských štátov, a článku 12 prvého odseku ES, ktorý zakazuje diskrimináciu na základe štátnej príslušnosti, vykladať v tom zmysle, že bránia členským štátom stanoviť vo vnútroštátnej právnej úprave, že mená a priezviská môžu byť v dokumentoch o osobnom stave zapísané len s použitím písmen štátneho jazyka?

4. Majú sa ustanovenia článku 18 ods. 1 ES, ktorý stanovuje, že každý občan Únie má právo slobodne sa pohybovať a zdržiavať na území členských štátov, a článku 12 prvého odseku ES, ktorý zakazuje diskrimináciu na základe štátnej príslušnosti, vykladať v tom zmysle, že bránia členským štátom stanoviť vo vnútroštátnej právnej úprave, že mená a priezviská osôb inej národnosti alebo štátnej príslušnosti môžu byť v dokumentoch o osobnom stave zapísané len s použitím latinky, bez použitia diakritických znamienok, ligatúr alebo iných grafických úprav písmen latinskej abecedy, ktoré sa používajú v iných jazykoch?“

31. V rámci prejednávanej veci M. Runevič-Vardyn a Ł. Wardyn, litovská, estónska, lotyšská a poľská vláda, ako aj Európska komisia, predložili písomné aj ústne pripomienky. Česká, portugalská a slovenská vláda predložili iba písomné pripomienky.

IV — Analýza

A — *O prípustnosti prejudiciálnych otázok*

32. Litovská vláda vzniesla námietku neprípustnosti týkajúcu sa niektorých

prejudiciálnych otázok. V tejto námietke uviedla, že Súdny dvor zjavne nemá právomoc na tieto otázky odpovedať. Na podporu svojich tvrdení uviedla dve kategórie námietok.

33. K druhej a štvrtej prejudiciálnej otázke litovská vláda uvádza, že tieto otázky sú neprípustné, pretože nemajú nijakú súvislosť s realitou alebo predmetom sporu vo veci samej, pokiaľ ide o Ł. Wardyna.

34. Ku všetkým prejudiciálnym otázkam litovská vláda, ktorú v tomto smere podporuje česká vláda, uvádza, že sú neprípustné v rozsahu, v akom sa týkajú vnútroštátnych predpisov, ktoré upravujú spôsob zápisu mena a rodného priezviska M. Runevičovej-Vardynovej, pretože tieto predpisy upravujúce spôsob zápisu sa týkajú výlučne vnútroštátnej situácie Litvy, a teda sa netýkajú iných členských štátov.

35. Pokiaľ ide o prvú námietku, ktorá sa týka procesného postavenia Ł. Wardyna, poukazujem na to, že z judikatúry vyplýva, že výraz „účastníci konania“ uvedený v článku 23 prvom odseku Štatútu Súdneho dvora Európskej únie sa vzťahuje na tých, ktorí sú účastníkmi konania pred vnútroštátnym súdom, od ktorého pochádza návrh na začatie prejudiciálneho konania, a nikoho iného. [19]

36. Pokiaľ ide o prípustnosť prejudiciálnej otázky, ktorá nesúvisí s predmetom sporu alebo je hypotetická, pripomínam, že podľa ustálenej judikatúry [20] platí, že čo sa týka prejudiciálneho konania, vnútroštátny súd dokáže so zreteľom na osobitosti veci najlepšie posúdiť tak potrebu prejudiciálneho rozhodnutia pre svoje rozhodnutie, ako aj relevantnosť otázok, ktoré kladie Súdnemu dvoru. Preto ak sa tieto otázky týkajú výkladu práva Únie, Súdny dvor je v zásade povinný rozhodnúť.

37. V prejednávanej veci vnútroštátny súd vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania uvádza, že rozhoduje o spoločnej žalobe M. Runevičovej-Vardynovej a Ł. Wardyna, ktorých tento súd označuje ako „žalobcov“. Vzhľadom na to, že Ł. Wardyn je účastníkom konania vo veci samej, je tiež účastníkom konania pred Súdnym dvorom. Prejudiciálne otázky teda nie sú neprípustné, pokiaľ ide o neho, a to ani v prípade, ak by bol predmet žaloby podanej na

19 — Pozri najmä rozsudok z 9. decembra 2003, Gasser, C-116/02, Zb. s. I-14693, bod 27.

20 — Pozri najmä rozsudky z 22. novembra 2005, Mangold, C-144/04, Zb. s. I-9981, bod 34 a nasl.; z 24. júna 2010, Sorge, C-98/09, Zb. s. I-5837, bod 24, a z 12. októbra 2010, Rosenbladt, C-45/09, Zb. s. I-9391, bod 32.

vnútroštátnom súde obmedzený na situáciu M. Runevičovej-Vardynovej.

38. Na vydanie svojho rozhodnutia považoval vnútroštátny súd za potrebné a právne relevantné uviesť vo svojich prejudiciálnych otázkach skutkové a právne okolnosti týkajúce sa Ł. Wardyna. Z citovanej judikatúry vyplýva, že Súdny dvor môže odmietnuť rozhodnúť o návrhu na začatie prejudiciálneho konania len vtedy, ak je zrejmé, že požadovaný výklad práva Únie nemá nijakú súvislosť s realitou alebo predmetom sporu vo veci samej, alebo ak ide o hypotetický problém. Podľa môjho názoru v prejednávanej veci nejde o taký prípad.

39. Pokiaľ ide o druhú námietku, ktorá sa týka údajne výlučne vnútroštátnej povahy predmetu prejudiciálnych otázok v rozsahu, v akom sa týkajú mena a rodného priezviska M. Runevičovej-Vardynovej, pripomínam, že vzhľadom na judikatúru Súdneho dvora [21] sa na túto otázku nevzťahuje námietka neprípustnosti, ale ide o vecnú otázku, ktorou sa budem zaoberať neskôr.

40. V dôsledku toho treba odpovedať na všetky prejudiciálne otázky, vrátane otázok týkajúcich sa osobného stavu M. Runevičovej-Vardynovej pred uzavretím manželstva.

21 — Rozsudok z 13. januára 2000, TK-Heimdienst, C-254/98, Zb. s. I-151, body 14 a 15.

B — *O veci samej*

1. Úvodné pripomienky

a) O deľbe právomocí

41. Právo Únie nezasahuje do právomoci členských štátov organizovať svoje systémy uvádzania mien a priezvisk v dokumentoch o osobnom stave. [22] Pokiaľ pojem osobný stav nie je harmonizovaný na úrovni Únie, [23] je na právnej úprave každého členského štátu stanoviť podmienky určovania, zmeny alebo prepisu takýchto údajov do príslušnej evidencie.

22 — Pozri najmä rozsudok z 19. apríla 2007, Stamatelaki, C-444/05, Zb. s. I-3185, bod 23. K podstatným rozdielom medzi vnútroštátnymi predpismi týkajúcimi sa priezviska, ako aj k faktorom tejto situácie pozri rozsudok Dafeki (už citovaný, bod 14 a nasl.).

23 — Podľa správy francúzskeho senátu týkajúcej sa Medzinárodnej komisie pre osobný stav (č. 277, riadne zasadnutie 2001 – 2002) „état civil [osobný stav] možno vymedziť ako spôsob zisťovania základných skutočností týkajúcich sa stavu osôb a rodiny, ako je narodenie, manželstvo, meno alebo štátna príslušnosť. V širšom zmysle ‚état civil' označuje tiež orgán verejnej moci poverený vydávaním listín osvedčujúcich tieto skutočnosti, vykonávaním sobášov a vydávaním výpisov, rodinných knižiek a iných dokumentov". Neexistuje však definícia pojmu osobný stav spoločná pre všetky členské štáty, pričom niektoré z nich môžu používať na označenie dvoch kategórií predmetov uvedených v citovanej definícii odlišné pojmy.

42. Pri výkone zverenej právomoci však členské štáty musia rešpektovať právo Únie a v prejednávanej veci najmä ustanovenia týkajúce sa zásady zákazu diskriminácie, európskeho občianstva a voľného pohybu osôb. [24]

b) O časových aspektoch sporu vo veci samej

43. V súvislosti s rodným listom M. Runevičovej-Vardynovej, ktorý najprv vyhotovili orgány Litovskej sovietskej socialistickej republiky v cyrilike v roku 1977 [25] a ktorý bol v roku 2003 znovu vydaný v litovskom jazyku, môžu byť problematické dva časové faktory. Litovská republika po znovuzískaní nezávislosti v roku 1990 pristúpila k Európskej únii až 1. mája 2004. M. Runevič-Vardyn teda vykonávala práva zaručené právom Únie, najmä právo na pohyb a pobyt spojené s európskym občianstvom, až niekoľko rokov po zaznamenaní jej mena a priezviska.

44. Vzniká teda otázka časovej pôsobnosti ustanovení práva Únie uvedených v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, a to z dvoch hľadísk – zo všeobecného a z individuálneho hľadiska.

45. Pokiaľ ide o prvé hľadisko, možno pripomenúť, že keď členský štát pristúpi k Európskej únii, predpokladá sa, že tento členský štát začlenil *acquis communautaire*, vrátane smernice 2000/43 a ustanovení Zmluvy ES uvedených v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, do svojho právneho poriadku a že Litovská republika bola od svojho pristúpenia povinná dodržiavať a zabezpečiť dodržiavanie uvedených noriem. Podľa môjho názoru však z tejto povinnosti nevyplýva spätná povinnosť zmeniť obsah administratívnych aktov existujúcich pred pristúpením daného štátu k Európskej únii týkajúcich sa skutočností, ktoré nastali pred týmto pristúpením.

46. Pokiaľ ide o druhé hľadisko, treba uviesť, že cezhraničná situácia M. Runevičovej-Vardynovej síce vznikla po uvedení jej totožnosti v spornom dokumente o osobnom stave, ale že sa žiada uplatnenie práva Únie s dôsledkami relevantnými pre túto situáciu, ako aj pre akúkoľvek inú situáciu, ktorá už existuje a na ktorú sa právo Únie v súčasnosti vzťahuje, a to od nadobudnutia účinnosti predmetných ustanovení v uvedenom členskom štáte.

47. Podľa môjho názoru z práva Únie nemôže vyplývať požiadavka, aby bol rodný list vystavený pred pristúpením k Európskej únii so spätnou účinnosťou zmenený. Nie je však

24 — Pozri najmä rozsudok Garcia Avello, už citovaný, bod 25.

25 — Pripomínam, že pripojenie pobaltských štátov k Sovietskemu zväzu v tejto dobe *de facto* uznali všetky európske štáty.

vylúčené, že z práva Únie môže vyplývať právo jednotlivca domáhať sa od členského štátu, aby mu vydal dokument o osobnom stave, ktorý osvedčuje údaje uvedené v jeho rodnom liste s použitím odlišného spôsobu zápisu jeho mena a priezviska, ako zápisu, ktorý urobili litovské orgány vo vzťahu k M. Runevičovej-Vardynovej v roku 2003.

c) O cezhraničných aspektoch sporu vo veci samej

48. Litovská vláda poukazuje na to, že všetky skutkové okolnosti týkajúce sa niektorých aspektov sporu vo veci samej sa vzťahujú iba na jej územie. Zastáva názor, že na žiadosti M. Runevičovej-Vardynovej o zmenu jej mena a priezviska v jej rodnom liste sa nevzťahujú ustanovenia práva Únie, keďže tento rodný list bol vydaný v Litve a týka sa litovskej štátnej príslušníčky. Pripomínam, že v tomto prípade ide o otázku týkajúcu sa vecnej stránky a nie o otázku, na ktorú by sa vzťahovala námietka neprípustnosti.

49. Naproti tomu je nesporné, že ostatné aspekty sporu, ktoré sa týkajú zápisu priezvisk žalobcov vo veci samej v ich sobášnom liste, súvisia s právom Únie, keďže ide o manželov rozdielnej štátnej príslušnosti, pričom každý z nich využil svoje právo na voľný pohyb v rámci Únie.

50. Pokiaľ ide o smernicu 2000/43, treba poukázať na to, že táto smernica zavádza zásadu zákazu diskriminácie založenej na rasovom alebo etnickom pôvode, ktorá je zakotvená v článku 13 ods. 1 ES. Pôsobnosť tejto zásady nie je obmedzená tým, či je daná situácia vnútroštátnej povahy, ale vo všeobecnej rovine rozsahom právomocí zverených Spoločenstvu (alebo Únii) a v osobitnej rovine pôsobnosťou smernice 2000/43 vymedzenou touto smernicou, pričom poukazujem na to, že podľa môjho názoru sa táto smernica vzťahuje aj na výlučne vnútroštátne situácie. [26]

51. Pokiaľ ide o uplatniteľnosť článkov 12 ES a 18 ES, táto závisí od toho, či situácia patrí do pôsobnosti Zmluvy ES. Ako som už uviedol, otázky súvisiace so sobášnym listom jednoznačne môžu patriť do pôsobnosti ustanovení práva Únie týkajúcich sa základných slobôd. Pokiaľ ide o rodný list vydaný M. Runevičovej-Vardynovej v roku 2003, pripomínam, že poukázala na viaceré praktické ťažkosti, ktoré jej údajne vznikli v Poľsku a Belgicku v dôsledku rozdielneho spôsobu

26 — Pozri v tomto zmysle RINGELHEIM, J.: The Prohibition of Racial and Ethnic Discrimination in Access to Services under EU Law. In: *European Anti-Discrimination Law Review, č.* 10, 2010, s. 11, s odkazom na BELL, M.: *Anti-Discrimination Law and the European Union*. Oxford University Press, 2002, s. 137.

zápisu jej priezviska v litovských dokumentoch o osobnom stave a v poľských dokumentoch o osobnom stave, ktoré sa týkajú jej rodiny a jej samej. Podľa môjho názoru situáciu občana Únie, ktorý využil svoju slobodu pohybu a uzavrel manželstvo so štátnym príslušníkom iného členského štátu, pokiaľ ide o dokumenty o osobnom stave vydané v jeho štáte pôvodu, nemožno považovať za výlučne vnútroštátnu, ak právne predpisy tohto štátu spôsobujú, že spoločné priezvisko manželov nemožno zapísať rovnakým spôsobom v dokumentoch o osobnom stave, ktoré sa ich oboch týkajú. Takáto situácia patrí do pôsobnosti Zmluvy ES.

52. V prejednávanej veci určite existujú aspekty sporu vo veci samej, ktoré sú obmedzené na územie Litovskej republiky. Podľa ustálenej judikatúry však Súdny dvor iba na základe tejto skutočnosti nemôže odmietnuť rozhodnúť. [27] Určujúcim kritériom je, či požadovaný výklad súvisí so sporom vo veci samej. Možno poznamenať, že v praxi obsah rodného listu M. Runevičovej-Vardynovej môže slúžiť ako základ pre údaje uvedené v iných dokumentoch, ako je jej pas alebo sobášny list, ktoré sú tiež predmetom uvedeného sporu. Teda aj napriek tomu, že niektoré skutkové okolnosti sú obmedzené na vnútroštátne územie, odpoveď môže byť pre vnútroštátny súd užitočná.

27 — Pozri najmä rozsudok z 15. mája 2003, Salzmann, C-300/01, Zb. s. I-4899.

53. V dôsledku toho zastávam názor, že Súdny dvor je povinný odpovedať na prejudiciálne otázky, ktoré mu boli položené.

2. O uplatniteľnosti smernice 2000/43

54. Ak sa na nároky uplatnené v rámci sporu vo veci samej, ktoré sa týkajú existencie nepriamej diskriminácie na základe etnického pôvodu [28] v zmysle smernice 2000/43, ustanovenia tejto smernice nevzťahujú, Súdny dvor nemá z vecného hľadiska právomoc odpovedať na prvú a druhú prejudiciálnu otázku položenú vnútroštátnym súdom.

55. Prevažná väčšina účastníkov konania, ktorí predložili pripomienky, zastáva názor, že smernica 2000/43 sa na prejednávanú vec

28 — Európsky súd pre ľudské práva rozhodol, že „pojem etnický pôvod je založený na koncepcii sociálnych skupín, ktoré majú spoločnú národnosť, kmeňovú príslušnosť, náboženstvo, jazyk, pôvod, kultúrne prostredie a tradície“ (rozsudok ESĽP z 13. decembra 2005, Timichev v. Rusko, sťažnosti č. 55762 a 55974/00, *Zbierka rozsudkov a rozhodnutí* 2005-XII, bod 55). Pozri tiež DE SCHUTTER, O.: *L'interdiction de discrimination dans le droit européen des droits de l'homme – Sa pertinence pour les directives communautaires relatives à l'égalité de traitement sur la base de la race et dans l'emploi*, správa vydaná pod záštitou Európskej komisie. Luxemburg: OPOCE, 2005, najmä s. 7, 15, 38 a 39.

nevzťahuje. Výnimkou sú len žalobcovia vo veci samej a portugalská vláda. [29]

56. Žalobcovia vo veci samej tvrdia, že vecná pôsobnosť uvedenej smernice je veľmi široká a zahŕňa mnohé aspekty spoločenského života. Na rozdiel od iných smerníc týkajúcich sa zavedenia zásady rovnakého zaobchádzania sa totiž smernica 2000/43 nevzťahuje len na oblasť zamestnávania a odborného vzdelávania, ako stanovil normotvorca. [30]

57. Je pravda, že na rozdiel od smernice Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolaní [31], smernica 2000/43 zo svojej pôsobnosti výslovne nevylučuje otázky osobného stavu. V návrhu, na základe ktorého bola prijatá smernica 2000/43, sa však uvádza, že táto smernica sa vzťahuje len na oblasti, ktoré patria do rámca právomocí zverených Spoločenstvu Zmluvou ES. [32] Článok 3 uvedenej smernice pripomína, že táto smernica bola prijatá v rámci týchto právomocí. Ako som už však uviedol, uvádzanie mien a priezvisk v evidenciách osobného stavu nepatrí do právomocí Únie.

58. Okrem toho článok 3 ods. 1 [33] smernice 2000/43, ktorý taxatívne vymedzuje jej vecnú pôsobnosť, podľa môjho názoru neobsahuje nijaký údaj, ktorý by sa týkal špecifických oblastí osobného stavu a vydávania dokumentov o osobnom stave. K oblastiam, v ktorých je zakázaná diskriminácia na základe rasového alebo etnického pôvodu, patrí podľa písmena h) uvedeného odseku „prístup k tovaru a službám, ktoré sú k dispozícii verejnosti, vrátane bývania, a ich poskytovanie“. Iba toto písmeno by mohlo byť relevantné pre prejednávanú vec, keďže ostatné písmená sa týkajú profesijných, sociálnych alebo vzdelávacích aspektov, ktoré nijako nesúvisia s predmetom sporu vo veci samej. Nemožno však povedať, že právna úprava týkajúca sa spôsobu zápisu mien alebo priezvisk v dokumentoch o osobnom stave priamo spadá pod pojem „služba“ v zmysle tejto smernice. [34]

29 — Táto vláda výslovne nezaujala stanovisko k uvedenej otázke, ale vyjadrila sa v tom zmysle, že taká vnútroštátna právna úprava, aká je predmetom konania vo veci samej, je nezlučiteľná so smernicou 2000/43.

30 — Podľa návrhu smernice Rady, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania medzi osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod, z 25. novembra 1999 [KOM(1999) 566 v konečnom znení, s. 5] „je potrebná široká pôsobnosť, aby sa rozhodujúcim spôsobom prispelo k potlačeniu rasizmu a xenofóbie v Európe.“ Pozri tiež odôvodnenie č. 12 smernice 2000/43.

31 — Ú. v. ES L 303, s. 16; Mim. vyd. 05/004, s. 79. Rozdiel medzi týmito dvoma smernicami je o to zjavnejší, že boli prijaté v rovnakom čase a majú rovnaký právny základ, ktorým je článok 13 ES.

32 — Návrh smernice [KOM(1999) 566 v konečnom znení, s. 7].

33 — Ako sa uvádza v odôvodnení č. 13 smernice 2000/43, článok 3 ods. 2 tejto smernice vylučuje z jej pôsobnosti diskrimináciu na základe štátnej príslušnosti.

34 — K tomuto pojmu pozri RINGELHEIM, J.: c. d., s. 11 a nasl.

59. Žalobcovia vo veci samej tvrdia, že na ich situáciu sa vzťahuje pôsobnosť týchto ustanovení, pretože na využitie niektorých práv, ako aj na používanie tovaru alebo služieb, na ktoré sa vzťahuje článok 3 ods. 1 smernice 2000/43, je potrebné predložiť doklad totožnosti a rôzne druhy dokumentov, potvrdení alebo diplomov.

60. Takúto argumentáciu však nepovažujem za presvedčivú. Z prípravných prác týkajúcich sa uvedenej smernice [35] vyplýva, že článok 3 ods. 1 písm. h) tejto smernice vyžaduje, aby sa „rozhodnutia" týkajúce sa prístupu k tovaru a službám alebo dodávky tovaru a poskytovania služieb nezakladali na rasovom alebo etnickom pôvode. Ako príklad diskriminácie pri prístupe k tovaru a službám, ktorá obmedzuje ekonomickú a sociálnu integráciu, Komisia uviedla prístup k finančným prostriedkom na základe rozhodnutí prijatých v oblasti úverov poskytovaných malým podnikom alebo hypotekárnych úverov. [36] Súvislosť medzi prijatým rozhodnutím a prístupom k požadovanej službe je v tomto príklade priama a zrejmá. V prípade opatrení, ktoré sú predmetom sporu vo veci samej, však podľa môjho názoru takáto príčinná súvislosť neexistuje.

61. Prístup, z ktorého vychádzajú žalobcovia vo veci samej, možno uznať iba na základe zohľadnenia nepriamych účinkov právnej úpravy týkajúcej sa spôsobu zápisu mien a priezvisk v rozsahu, v akom obmedzenie prístupu dotknutých osôb k niektorým druhom tovaru alebo služieb, ako je kúpa letenky, otvorenie bankového účtu alebo realizácia akéhokoľvek administratívneho postupu, nemusí byť výslovným alebo skrytým cieľom tejto právnej úpravy, ale môže byť jej praktickým dôsledkom, pričom iné manželské páry by v rovnakej situácii nemuseli čeliť takýmto potenciálne odradzujúcim prekážkam. [37]

62. S touto argumentáciou sa nestotožňujem. Ak by v uvedených situáciách dochádzalo k akejkoľvek diskriminácii, táto diskriminácia by nevyplývala z predmetnej právnej úpravy ako takej, ale z reakcií dodávateľov tovaru a poskytovateľov služieb na predložené dokumenty o osobnom stave. Takéto konanie súkromných osôb treba odlišovať od opatrení, ktoré prijímajú orgány verejnej moci.

63. Okrem toho nemožno vopred rozhodnúť, či diskriminácia na základe etnického pôvodu zo strany dodávateľov tovaru alebo

35 — Návrh smernice [KOM(1999) 566 v konečnom znení, s. 8].

36 — Návrh smernice [KOM(1999) 566 v konečnom znení, s. 5].

37 — Toto stanovisko je obhájiteľné, pokiaľ má v prípade diskriminácie vplyv predmetnej právnej úpravy väčší význam ako zámer normotvorcu. Článok 2 ods. 2 písm. b) smernice 2000/43 sa teda vzťahuje na spôsobené „znevýhodnenie". V rozsudku z 10. júla 2008, Feryn (C-54/07, Zb. s. I-5187), Súdny dvor na účely vymedzenia priamej diskriminácie pri zamestnávaní v zmysle článku 2 ods. 2 písm. a) smernice 2000/43 tiež vychádzal z konkrétneho účinku sporného opatrenia, čiže z jeho odradzujúceho účinku.

poskytovateľov služieb môže vyplývať z toho, že takýto pôvod je v dokumentoch o osobnom stave uvedený priamo (ako pôvod) alebo nepriamo (prostredníctvom spôsobu zápisu mien a priezvisk), alebo skôr z toho, že tento pôvod nie je uvedený. Za okolností sporu vo veci samej M. Runevič-Vardyn poukazuje na ťažkosti, ktoré jej vznikli v dôsledku toho, že písmená poľskej abecedy nemôžu byť uvedené v dokumentoch o osobnom stave týkajúcich sa litovských štátnych príslušníkov. Za iných okolností by mohla byť osoba diskriminovaná, ak by jej etnický pôvod vyplýval z dokumentov o osobnom stave. [38] Pripomínam, že nepriama diskriminácia spočíva v uplatňovaní navonok neutrálneho kritéria, ktoré môže spôsobiť konkrétne znevýhodnenie určitej skupiny osôb vo vzťahu k iným osobám. Je zakázané, aby členský štát takéto kritérium uplatňoval, pokiaľ nie je schopný poskytnúť náležité dôvody. Podaný výklad práva Únie nesmie mať za následok, že oba uvedené prípady, ktoré sú alternatívne a navzájom sa vylučujú, by bolo možné považovať vo vzťahu k členskému štátu za diskriminačné.

64. Konkrétne problémy, na ktoré poukazuje M. Runevič-Vardyn a Ł. Wardyn, sú dôsledkom *rozdielov* spôsobu zápisu ich mien a priezvisk v litovských a poľských dokumentoch o osobnom stave, a nie samotného použitého spôsobu zápisu. Vzhľadom na litovský sobášny list, ktorý sa ich týka, totiž nemožno spochybniť existenciu manželstva medzi manželmi „MALGOŽATA RUNEVIČ-VARDYN“ a „LUKASZ PAWEL WARDYN“, ktorí sú označení v tomto dokumente veľkými písmenami. Posudzovaná problematika nesúvisí s diskriminačnými faktormi stanovenými smernicou 2000/43.

65. Podľa môjho názoru nemôže Súdny dvor v súčasnosti pripustiť, aby v prípadoch, keď existencia manželstva môže mať význam z hľadiska prístupu k tovaru alebo službám, túto skutočnosť bolo možné odvodiť z toho, že priezviská manželov sú zhodné, alebo vylúčiť na základe toho, že ich priezviská nie sú zhodné. V prejednávanej veci, rovnako ako v akejkoľvek inej podobnej situácii, môže existenciu manželského zväzku bez akýchkoľvek pochybností preukazovať iba sobášny list alebo rovnocenný dokument o osobnom stave.

66. Okrem toho zdôrazňujem, že ak by Súdny dvor vychádzal z extenzívneho chápania pôsobnosti článku 3 ods. 1 písm. h) smernice 2000/43 v tom zmysle, že táto smernica by sa vzťahovala aj na nepriame účinky, ktoré môže mať právna úprava týkajúca sa spôsobu zápisu mien alebo priezvisk, ktorý sa má používať v dokumentoch o osobnom stave, vo vzťahu k prístupu k tovaru alebo službám, spôsobilo

38 — Poľský pôvod M. Runevičovej-Vardynovej je zapísaný v litovskom pase, ktorý jej bol vydaný v roku 2002, no takýto údaj by sa v niektorých členských štátoch mohol považovať za príčinu diskriminácie.

by to problémy pri uplatňovaní tejto smernice vo vzťahu k podnikom, ktoré jednoznačne patria do jej pôsobnosti. Ak by sa napríklad za nepriamu diskrimináciu na základe etnického pôvodu považovali obmedzenia týkajúce sa používania písmen v dokumentoch o osobnom stave, takýto výklad by umožnil namietať diskrimináciu vo vzťahu ku všetkým poskytovateľom služieb, ktorí sú z dôvodu technických obmedzení alebo noriem povinní používať iba pomerne obmedzený počet grafém a znakov v dokumentoch a oznámeniach týkajúcich sa ich klientov, ktoré títo poskytovatelia vydávajú. [39] Podľa môjho názoru by bolo neprimerané a neopodstatnené konštatovať, že tieto postupy majú – čo i len potenciálny – diskriminačný účinok.

67. Vzhľadom na uvedené úvahy zastávam názor, že taká vnútroštátna právna úprava, aká je predmetom konania vo veci samej, nepatrí do vecnej pôsobnosti smernice 2000/43.

39 — Napríklad podľa dokumentu Medzinárodnej organizácie pre civilné letectvo (ICAO) č. 9303 sú znaky povolené v zóne automatického čítania cestovných dokladov obmedzené na čísla a veľké písmená anglickej abecedy uvedené v prílohe 8 tohto dokumentu, pričom ostatné písmená alebo diakritické znamienka sú predmetom transkripcie alebo transliterácie podľa pravidiel uvedených v prílohe 9 (pozri *Cestovné doklady čitateľné strojom* na internetovej stránke ICAO: www2.icao.int). Letecké spoločnosti spravidla uplatňujú rovnakú zásadu, pokiaľ ide o uvádzanie mien cestujúcich na letenkách.

3. O otázkach týkajúcich sa diskriminácie na základe štátnej príslušnosti a európskeho občianstva

68. Podľa článku 17 ES má každá osoba, ktorá má štátnu príslušnosť členského štátu, postavenie občana Únie, z ktorého vyplývajú práva a povinnosti stanovené Zmluvou ES, ku ktorým patrí aj právo dovolávať sa zákazu diskriminácie na základe štátnej príslušnosti stanoveného v článku 12 prvom odseku ES, ako aj sloboda pohybu a pobytu na území členských štátov stanovená v článku 18 ods. 1 ES, a to vo všetkých situáciách, ktoré patria do vecnej pôsobnosti práva Únie. [40]

a) O výklade článku 12 ES z hľadiska jednotlivých žiadostí o zmenu dokumentov o osobnom stave

69. Vzhľadom na skutkové okolnosti sporu vo veci samej zastávam názor, že na zodpovedanie tretej a štvrtej prejudiciálnej otázky je potrebné rozlíšiť tri kategórie žiadostí, ktoré podali žalobcovia vo veci samej, a to: po prvé

40 — Ku kombinácii týchto jednotlivých ustanovení pozri rozsudky z 22. mája 2008, Nerkowska, C-499/06, Zb. s. I-3993, bod 21 a nasl., a z 2. marca 2010, Rottmann, C-135/08, Zb. s. I-1449, bod 43 a nasl.

žiadosť M. Runevičovej-Vardynovej o zmenu jej rodného listu, po druhé žiadosť Ł. Wardyna týkajúcu sa sobášneho listu a po tretie žiadosť týkajúcu sa priezviska M. Runevičovej-Vardynovej po uzavretí manželstva uvedeného v sobášnom liste.

70. Pokiaľ ide o meno a rodné priezvisko uvedené v rodnom liste M. Runevičovej-Vardynovej, ktorý vydal matričný úrad mesta Vilnius v súlade s litovskou právnou úpravou, zastávam názor, že na túto situáciu sa ustanovenia článku 12 ES nevzťahujú. V tomto prípade totiž nemôže ísť o diskrimináciu na základe štátnej príslušnosti, keďže M. Runevič-Vardyn je štátnou príslušníčkou členského štátu, v ktorom platí sporná právna úprava. Okrem toho poznamenávam, že znenie tohto článku v nemčine [41], ktoré sa od nadobudnutia platnosti Rímskej zmluvy z roku 1957 nezmenilo, svedčí o tom, že diskriminácia na základe štátnej príslušnosti odkazuje na diskrimináciu medzi štátnymi príslušníkmi rôznych členských štátov a nie na diskrimináciu na základe príslušnosti k etnickej menšine.

71. Pokiaľ ide o žiadosť o zmenu sobášneho listu, ktorú podal Ł. Wardyn, pripomínam, že táto žiadosť sa netýka jeho vlastného priezviska, ktoré bolo zapísané bez zmeny oproti jeho pôvodnej forme, ale jeho mien, ktoré boli prepísané do litovskej formy („Lukasz Pawel“), čiže bez diakritických znamienok („Łukasz Paweł“), ktoré sa používajú v jazyku štátu, v ktorom sa narodil a ktorého je štátnym príslušníkom, čiže Poľskej republiky. Okrem toho Ł. Wardyn tvrdí, že bol osobne diskriminovaný na základe svojej poľskej štátnej príslušnosti, keďže na rozdiel od litovských štátnych príslušníkov, ktorí uzatvárajú manželstvo, mu nebolo umožnené, aby jeho manželka prijala jeho autentické priezvisko „Wardyn“, ktoré bolo v prípade jeho manželky prepísané do litovskej formy „Vardyn“.

72. Pokiaľ ide o túto situáciu, účastníci konania, ktorí predložili pripomienky Súdnemu dvoru, vo všeobecnosti pripúšťajú uplatniteľnosť článku 12 ES a s týmto názorom sa stotožňujem. Ł. Wardyn, poľský štátny príslušník, totiž uzavrel cezhraničné manželstvo v Litve so štátnou príslušníčkou tohto členského štátu. Okrem toho v súčasnosti žije so svojou manželkou a dieťaťom, ktoré sa im narodilo, mimo územia Litvy a Poľska, konkrétne v Belgicku, kde údajne musel čeliť ťažkostiam vzhľadom na rozdiel medzi jeho priezviskom a priezviskom, ktoré jeho manželke určili litovské orgány.

73. Pokiaľ ide o výklad požiadaviek stanovených článkom 12 ES, iba Litovská republika a Česká republika zastávajú názor, že tento článok nebráni takej právnej úprave, aká je

41 — „Unbeschadet besonderer Bestimmungen der Verträge ist in ihrem Anwendungsbereich jede Diskriminierung aus Gründen der *Staatsangehörigkeit* verboten“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

predmetom konania vo veci samej. Z dôvodov, ktoré uvediem neskôr, zastávam opačný názor. Na úvod poznamenávam, že podľa môjho názoru došlo k nepriamej diskriminácii občana Únie, ktorý sa rozhodol uzavrieť manželstvo v inom členskom štáte, ako je členský štát, ktorého je štátnym príslušníkom, na základe štátnej príslušnosti a ktorého pôvodné mená boli v jeho sobášnom liste iba z tohto dôvodu zmenené, a teda bol porušený článok 12 ES.

74. Podľa môjho názoru však nedošlo k diskriminácii, ktorá by mohla vyplývať z toho, že štátny príslušník členského štátu bol pozbavený možnosti dať svojej manželke svoje priezvisko v jeho pôvodnej forme, keďže takéto údajné „právo“ je podľa môjho názoru nezlučiteľné so zásadou rovnosti pohlaví, ktorá je vyjadrená aj v práve Únie. [42] Každá osoba, či už muž alebo žena, musí mať pri uzavretí manželstva právo vybrať si z viacerých možností, napríklad ponechať si svoje vlastné priezvisko, prijať priezvisko svojho manžela [43] alebo prijať zložené priezvisko, ak túto možnosť pripúšťa právna úprava, ktorou sa toto manželstvo spravuje. Hoci je pravda, že M. Runevič-Vardyn mala takúto možnosť [44], Ł. Wardyn sa nemôže domáhať práva dať jej svoje priezvisko.

75. Zastávam názor, že v prejednávanej veci bola porušená všeobecná zásada rovnakého zaobchádzania, keďže s vlastnými štátnymi príslušníkmi, ktorí majú spravidla meno a priezvisko, ktorých spôsob zápisu je v súlade s litovským jazykom, sa zaobchádza priaznivejšie ako so štátnymi príslušníkmi iných členských štátov, ktorých mená obsahujú písmená alebo diakritické znamienka, ktoré litovský jazyk nepozná. [45] Vyvstáva teda otázka, či takéto porušenie, ktoré môže predstavovať nepriamu diskrimináciu na základe štátnej príslušnosti, môže byť objektívne odôvodnené legitímnym cieľom, ako aj primeranými prostriedkami na dosiahnutie takto sledovaného cieľa.

42 — Pozri rozsudok ESĽP Losonci Rose a Rose v. Švajčiarsko, už citovaný, bod 47, v ktorom sa zdôrazňuje, že „medzi členskými štátmi Rady Európy sa črtá konsenzus, pokiaľ ide o rovnoprávny výber priezviska manželov, a na medzinárodnej úrovni rozvoj v rámci Organizácie spojených národov z hľadiska rovnosti pohlaví v tejto konkrétnej oblasti smeruje k uznaniu práva každého z manželov naďalej používať svoje pôvodné priezvisko alebo sa rovnoprávne podieľať na výbere nového priezviska“.

43 — Výbor ministrov Rady Európy prijal v roku 1978 rezolúciu č. (78) 37, v ktorej členským štátom Rady Európy odporúča, aby odstránili akúkoľvek diskrimináciu medzi mužmi a ženami v právnej úprave priezviska, ako aj odporúčanie č. 1271 (1995) (pozri internetovú stránku: http://assembly.coe.int).

44 — K situácii M. Runevičovej-Vardynovej, pokiaľ ide o jej priezvisko po uzavretí manželstva, sa vrátim v súvislosti s výkladom článku 18 ES.

45 — Pripomínam, že ak nedochádza k rozlišovaniu, nemôže dôjsť ani k diskriminácii. Pozri najmä rozsudok zo 14. marca 2000, Kocak a Örs (C-102/98 a C-211/98, Zb. s. I-1287, bod 52 a nasl.), ktorý sa týka uvedenia dátumu narodenia v evidencii osobného stavu.

76. Vhodným legitímnym cieľom, ktorý možno uviesť na podporu spornej právnej úpravy, je zabezpečenie ochrany úradného jazyka na účely ochrany národnej jednoty a zachovania sociálnej súdržnosti.

77. V tejto súvislosti treba poukázať na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva v danej oblasti, ktorú treba nevyhnutne zohľadniť, [46] a to tým skôr, že z vysvetliviek k Charte základných práv Európskej únie [47] vyplýva, že práva zaručené článkom 7 Charty zodpovedajú právam uvedeným v článku 8 EDĽP a že obmedzenia, ktoré sa na ne môžu oprávnene vzťahovať, sú rovnaké ako tie, ktoré povoľuje článok 8 ods. 2 tohto dohovoru. [48]

78. Je pravda, že EDĽP neobsahuje nijaké ustanovenie, ktoré by výslovne potvrdzovalo právo osoby na ochranu jej mena a jej osobnej identity. Na základe extenzívneho výkladu článku 8 EDĽP však Európsky súd pre ľudské práva rozhodol, že meno jednotlivca sa týka jeho súkromného a rodinného života, keďže predstavuje prostriedok osobnej identifikácie a prepojenie osoby s rodinou. [49]

79. Zdôrazňujem, že Európsky súd pre ľudské práva rozhodoval vo veci podobnej tomuto sporu vo veci samej, v ktorej sťažovateľka napadla „nútené polotyštenie“ svojho priezviska. Európsky súd pre ľudské práva odmietol túto sťažnosť ako zjavne nedôvodnú, pričom rozhodol, že hoci predmetný postup spočívajúci v transliterácii priezvisk môže predstavovať zásah do súkromného a rodinného života dotknutej osoby, nie je v rozpore s požiadavkami EDĽP, keďže tento postup po prvé bol stanovený zákonom, po druhé týkal sa jedného alebo viacerých legitímnych cieľov z hľadiska článku 8 ods. 2 EDĽP a po tretie bol nevyhnutný v demokratickej spoločnosti na ich dosiahnutie. [50] Európsky súd pre ľudské práva nedávno pripomenul, že v tejto oblasti treba pri posudzovaní, či je „nevyhnutnosť“ uloženého obmedzenia práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života

46 — K povinnosti členských štátov chrániť základné práva pri uplatňovaní práva Únie pozri rozsudok z 11. októbra 2007, Möllendorf a Möllendorf-Niehuus, C-117/06, Zb. s. I-8361, bod 78 a citovanú judikatúru.

47 — Ú. v. EÚ C 303, 2007, s. 20.

48 — Pozri body 9 a 10 návrhov, ktoré 14. októbra 2010 predniesla generálna advokátka Sharpston vo veci Sayn-Wittgenstein (C-208/09), vec v konaní pred Súdnym dvorom.

49 — Rozsudky ESĽP z 22. februára 1994, Burghartz v. Švajčiarsko (séria A č. 280-B, bod 24); z 25. novembra 1994, Stjerna v. Fínsko (séria A č. 299-B, bod 37); z 24. októbra 1996, Guillot v. Francúzsko (*Zbierka rozsudkov a rozhodnutí* 1996-V, bod 21), a z 1. júla 2008, Daróczy v. Maďarsko (sťažnosť č. 44378/05, bod 32). Pozri tiež body 33, 40 a 41 návrhov, ktoré predniesol generálny advokát Jacobs vo veci, v ktorej bol vydaný už citovaný rozsudok Konstantinidis, ako aj bod 66 návrhov, ktoré 22. mája 2003 predniesol uvedený generálny advokát vo veci, v ktorej bol vydaný už citovaný rozsudok Garcia Avello.

50 — Rozsudok ESĽP zo 7. decembra 2004, Kuharec alias Kuhareca v. Lotyšsko (sťažnosť č. 71557/01).

presvedčivo preukázaná, treba vychádzať najmä z odôvodnenia, ktoré poskytnú orgány a z ktorého vychádzajú vnútroštátne súdy. [51]

80. Tiež zastávam názor, že právo Únie kategoricky nezakazuje členským štátom, aby stanovili pravidlá spôsobu zápisu mien a priezvisk s cieľom zabezpečiť dodržiavanie štátneho jazyka. Zdôrazňujem, že podľa článku 4 ods. 2 Zmluvy EÚ Únia rešpektuje národnú identitu členských štátov.

81. Podstatnou otázkou je však určiť, či litovská právna úprava rešpektuje zásadu proporcionality vo vzťahu k sledovanému cieľu ochrany úradného jazyka. [52]

82. Estónska vláda zastáva názor, že požiadavky týkajúce sa prostriedkov, ktoré sú tak primerané, ako aj nevyhnutné, by boli splnené, keby existoval systém, ktorý by zahŕňal opatrenia zabezpečujúce v praxi a bez väčších ťažkostí porovnanie foriem priezvisk, ako aj možnosť zistiť pôvodnú formu priezviska.

83. Okrem toho litovská vláda poukazuje na to, že predložila litovskému parlamentu návrh zákona, ktorý umožní zápis mien a priezvisk určitých kategórií osôb s použitím nielen písmen úradného jazyka, ale aj iných písmen latinskej abecedy (s použitím alebo bez použitia diakritických znamienok). [53]

84. Tieto skutočnosti svedčia o tom, že je možné zvoliť si miernejšie prostriedky ako v prípade právnej úpravy, ktorá je predmetom konania vo veci samej, a že prostriedky, ktoré sa v súčasnosti používajú na dosiahnutie cieľa sledovaného Litovskou republikou, sú neprimerané.

85. V tejto súvislosti by podľa môjho názoru mohol dohovor CIEC č. 14 [54] slúžiť ako užitočný zdroj inšpirácie pri výklade Zmluvy ES,

51 — Rozsudok ESĽP z 2. februára 2010, Kemal Taşkin a i. v. Turecko (sťažnosti č. 30206/04, 37038/04, 43681/04, 45376/04, 12881/05, 28697/05, 32797/05 a 45609/05, bod 49).

52 — V tejto súvislosti poznamenávam, že Konstitucinis teismas (Ústavný súd Litovskej republiky) vydal 21. októbra 1999 rozhodnutie, podľa ktorého musí byť v pasoch občanov Litovskej republiky uvedené meno a priezvisko v štátnom jazyku, keďže použitie cudzích písmen by mohlo škodiť štátnym záujmom tým, že by došlo k ohrozeniu nielen ústavnej zásady úradného jazyka, ale aj správneho fungovania inštitúcií, podnikov a vládnych, obecných a iných orgánov. Tento súd neskôr v rozhodnutí zo 6. novembra 2009, ktorého predmetom bol výklad predchádzajúceho rozhodnutia, uviedol, že ak si to litovský štátny príslušník želá, jeho priezvisko v pôvodnej forme je možné uviesť v časti litovského pasu nazvanej „iné záznamy“.

53 — Návrh zákona o spôsobe zápisu priezvisk a mien v úradných listinách (Vardų ir pavardžių rašymo dokumentuose įstatymo projektas) predložený 14. januára 2009 (č. XIP-1644). Tento návrh litovský parlament neschválil. Pokračujú však práce na návrhu zákona (č. XIP-1668), ktorý predložila skupina poslancov, ktorého obsah je menej liberálny (pozri internetovú stránku: www.lrs.lt).

54 — Úlohou Medzinárodnej komisie pre osobný stav (CIEC), ktorá je medzivládnym orgánom vytvoreným v roku 1950 pozostávajúcim zo šestnástich európskych štátov, je najmä vypracovávať záväzné dohovory, ktorých cieľom je zosúladiť predpisy týkajúce sa osobného stavu a právnej spôsobilosti, rodiny alebo štátnej príslušnosti platných v zmluvných štátoch.

keďže tento dohovor vyjadruje pokročilý štandard medzinárodného práva, pokiaľ ide o uvádzanie mien a priezvisk cudzincov v evidenciách osobného stavu. [55]

86. Článok 2 dohovoru CIEC č. 14 konkrétne stanovuje, že ak orgánu zmluvného štátu, ktorý má vyhotoviť dokument o osobnom stave, bol na tento účel predložený dokument o osobnom stave alebo akýkoľvek iný dokument, v ktorom sú mená a priezviská zapísané rovnakými písmenami, aké sa používajú v jazyku, v ktorom sa má dokument vyhotoviť, tieto údaje totožnosti sa musia prepísať doslovne, bez zmeny alebo prekladu, vrátane použitia diakritických znamienok, a to aj v prípade, ak takéto znaky v uvedenom jazyku neexistujú. V dôvodovej správe pripojenej k tomuto dohovoru sa v súvislosti s týmto článkom uvádza, že „pravidlo doslovného prepisu sa vzťahuje aj na diakritické znamienka," že diakritické znamienka „sa musia prepísať, aj keď v jazyku, v ktorom sa má dokument vyhotoviť, neexistujú," a že „[ak] je dokument vyhotovený písacím strojom, diakritické znamienka sa v prípade potreby doplnia ručne".

87. Vzhľadom na uvedené úvahy zastávam názor, že podľa článku 12 prvého odseku ES by mali orgány členského štátu zapísať údaje totožnosti štátnych príslušníkov iných členských štátov doslovne, vrátane použitia diakritických znamienok, ktoré sa v týchto štátoch používajú.

b) O výklade článku 18 ES z hľadiska jednotlivých žiadostí o zmenu dokumentov o osobnom stave

88. Článok 18 ods. 1 ES zaručuje, s priamym účinkom, [56] každému občanovi Únie právo slobode sa pohybovať a zdržiavať na území členských štátov.

89. Predchádzajúcu judikatúru Súdneho dvora týkajúcu sa uvádzania mien a priezvisk v dokumentoch o osobnom stave možno stručne zhrnúť takto. [57] Treba pripomenúť, že vzhľadom na to, že v tejto oblasti majú členské štáty vyhradenú právomoc, o prekážku slobody pohybu stanovenú v článku 18 ES ide iba v prípade, ak sa preukáže existencia vážnych ťažkostí. Pre prípadné odôvodnenie takejto prekážky je potrebné preukázať jednak existenciu legitímnych dôvodov založených

55 — V preambule tohto dohovoru sa uvádza, že jeho cieľom je „zabezpečiť jednotné uvádzanie priezvisk a mien v evidenciách osobného stavu".

56 — Rozsudok zo 17. septembra 2002, Baumbast a R, C-413/99, Zb. s. I-7091, bod 94.

57 — Bližšie pozri návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Sharpston vo veci Šayn-Wittgenstein, už citovanej, bod 11 a nasl. a citovanú judikatúru.

na verejnom poriadku, a nie iba na administratívnom zjednodušení, a jednak primeranosť prostriedkov vo vzťahu k takto sledovanému cieľu. [58]

90. V prejednávanej veci zastávam v súvislosti so situáciou M. Runevičovej-Vardynovej, pokiaľ ide o jej meno a priezvisko uvedené v jej rodnom liste, rovnako ako väčšina účastníkov konania, ktorí predložili svoje pripomienky, názor, že na túto situáciu sa vzťahujú ustanovenia článku 18 ES, keďže žalobkyňa využila práva stanovené týmto ustanovením a usadila sa a pracovala v iných členských štátoch, ako je členský štát, z ktorého pochádza.

91. M. Runevič-Vardyn tvrdí, že z už citovaných rozsudkov Garcia Avello a Grunkin a Paul jasne vyplýva, že litovská právna úprava predstavuje neprimerané obmedzenie slobody pohybu, ktorá jej ako občianke Únie patrí. Tvrdí, že prepisom mena a priezviska, ktoré nie sú litovského pôvodu, pomocou litovských písmen dochádza k vytvoreniu novej osobnej identity, čo bráni osobám, ktoré žijú v iných štátoch Únie, ako je aj ona sama, tomu, aby boli identifikované svojím vlastným menom a priezviskom, a spôsobuje im to vážne ťažkosti v ich súkromnom a profesijnom živote.

58 — Európsky súd pre ľudské práva tiež rozhodol, že nepríjemnosti spôsobené právnymi úpravami týkajúcimi sa mena musia mať určitú závažnosť alebo význam, aby mohlo ísť o nerešpektovanie práva na súkromný život (rozsudok ESĽP Stjerna v. Fínsko, už citovaný, bod 42).

92. Naopak zastávam názor, že pokiaľ ide o rodný list M. Runevičovej-Vardynovej, ťažkosti, na ktoré poukazuje, nie sú dôvodné, keďže jej meno a rodné priezvisko, ktoré jej boli pridelené v členskom štáte, v ktorom sa narodila, sa od jej narodenia nezmenili a v tejto nezmenenej forme sú uvedené aj v jej pase. Okrem toho ustanovenia predmetnej právnej úpravy neznevýhodňujú niektorých štátnych príslušníkov len z toho dôvodu, že realizovali svoju slobodu pohybu a pobytu na území iného členského štátu.

93. V súvislosti so situáciou Ł. Wardyna, pokiaľ ide o jeho mená v sobášnom liste, účastníci konania, ktorí predložili pripomienky, zhodne tvrdia, že na jeho situáciu sa vzťahuje článok 18 ES, a s týmto názorom súhlasím.

94. Stotožňujem sa s názorom Komisie, ktorá s poukazom na už citovaný rozsudok Konstantinidis zdôrazňuje, že treba vykonať všetky opatrenia, aby bolo zabezpečené, že mená a priezviská všetkých občanov Únie budú pevne a trvale stanovené tak, aby mohli bez obmedzení využívať práva vyplývajúce z občianstva Únie.

95. Litovská vláda uvádza, že v dokumentoch, ako sú povolenia na pobyt alebo dokumenty o osobnom stave (rodný list, sobášny list, úmrtný list), ktoré sa vydávajú v Litve štátnym príslušníkom iných členských štátov, sa ich mená a priezviská zapisujú s použitím

latinskej abecedy, v súlade so spôsobom zápisu, ktorý sa používa v štáte pôvodu, vrátane písmen „w“, „x“ a „q“, ktoré v litovskej abecede neexistujú, avšak bez použitia diakritických znamienok.

96. Zastávam názor, že takáto právna úprava iba sčasti zasahuje do práva Ł. Wardyna slobodne sa pohybovať a zdržiavať na území iného členského štátu. V každodennom živote sa v medzinárodných vzťahoch diakritické znamienka často vynechávajú, a to najmä preto, lebo, ako som už uviedol, počítačové systémy umožňujú iba používanie anglickej abecedy. To sa nevzťahuje len na letenky, ale často aj na digitálne formuláre alebo kreditné karty. Osoba, ktorá neovláda cudzí jazyk, často nepozná význam diakritických znamienok a ani si ich nevšíma. Myslím si, že je málo pravdepodobné – a to uvádzam na základe osobnej skúsenosti –, aby samotné vynechanie diakritických znamienok mohlo viesť k tomu, že osoba by musela odôvodňovať, prečo má dvojitú identitu. Podľa mňa je teda vylúčené, aby vynechanie diakritických znamienok mohlo viesť k skutočným a vážnym ťažkostiam.

97. Domnievam sa však, že odmietnutie používať v dokumentoch o osobnom stave týkajúcich sa štátnych príslušníkov iných členských štátov písmená latinskej abecedy, ktoré neexistujú v abecede daného štátu, môže spôsobovať týmto príslušníkom dostatočne vážne problémy, ktoré ich môžu odradiť od využitia ich slobody pohybu. V Litve však podľa mňa nejde o taký prípad, keďže podľa informácií, ktoré poskytla litovská vláda, priezviská štátnych príslušníkov iných členských štátov možno prepísať s použitím takýchto písmen, ako to bolo v prejednávanej veci, keďže priezvisko Ł. Wardyna bolo zapísané v litovskom sobášnom liste s použitím písmena „W“.

98. Pokiaľ ide o situáciu M. Runevičovej-Vardynovej týkajúcu sa jej priezviska po uzavretí manželstva uvedeného v jej sobášnom liste, zastávam názor, že na túto situáciu sa vzťahuje článok 18 ES a že tento článok môže brániť takej právnej úprave, aká je predmetom konania vo veci samej, ako uvádza aj väčšina účastníkov konania, ktorí predložili pripomienky.

99. Poľská vláda poukazuje na to, že zmena prepisu mena alebo priezviska je závažným zásahom do práv osôb, ktorých mená alebo priezviská sa menia. Dokumenty o osobnom stave a iné dokumenty sa používajú nielen na území štátu, ktorý ich podľa pravidiel svojho jazyka zmenil, ale aj na území všetkých ostatných členských štátov Únie a mimo územia Únie. Poľská vláda zastáva názor, že občan

iného členského štátu, ktorý nepozná písmená jazyka ani pravidlá ich čítania, by nemusel byť schopný zistiť, či dve mená uvedené v dvoch odlišných dokumentoch v skutočnosti predstavujú to isté meno. Ako som však už uviedol, podľa môjho názoru Súdny dvor nemôže vychádzať z predpokladu, že existenciu rodinného zväzku medzi manželmi možno predpokladať alebo vylúčiť iba na základe toho, že majú zhodné alebo rozdielne priezviská.

100. Na odôvodnenie takejto prekážky litovská vláda poukazuje na záujmy a tradície litovského jazyka. Je pravda, že ochrana štátneho jazyka môže predstavovať objektívny dôvod všeobecného záujmu v zmysle práva Únie. Ako však zdôraznil generálny advokát Jacobs s poukazom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva,[59] veľká miera voľnej úvahy, ktorá patrí čl3enským štátom v oblasti spôsobu zápisu mien a priezvisk, nemôže viesť k neprimeranému obmedzovaniu práva občanov Únie slobodne sa pohybovať a zdržiavať na území všetkých členských štátov. Občania Únie totiž bez ohľadu na to, z ktorého členského štátu pochádzajú, nesmú byť znevýhodnení iba z dôvodu, že využili toto právo.[60] V prejednávanej veci bola M. Runevič-Vardyn pozbavená práva mať priezvisko svojho manžela vo forme zodpovedajúcej pôvodnému spôsobu zápisu, ktoré sa priznáva ostatným litovským štátnym príslušníkom, a to iba z dôvodu, že uzavrela manželstvo so štátnym príslušníkom iného členského štátu, s ktorým sa zoznámila v rámci výkonu svojho práva na voľný pohyb.

101. Podľa môjho názoru litovské predpisy nepredstavujú primeraný a nevyhnutný prostriedok na dosiahnutie cieľa ochrany štátneho jazyka. Do úvahy prichádzajú iné riešenia, ktoré menej obmedzujú práva dotknutej osoby. Stačí totiž uviesť, že litovská právna úprava už pripúšťa použitie písmen, ktoré neexistujú v štátnom jazyku, v dokumentoch o osobnom stave týkajúcich sa štátneho príslušníka iného členského štátu, akým je Ł. Wardyn, z čoho vyplýva, že ochranu tohto jazyka by vážne neohrozilo použitie písmena „W“ aj v zápise priezviska jeho manželky.

59 — Bod 66 a nasl. návrhov, ktoré predniesol generálny advokát Jacobs vo veci Garcia Avello, už citovanej.

60 — Rozsudok z 11. júla 2002, D'Hoop, C-224/98, Zb. s. I-6191, body 28 až 31: „Keďže s občanom Únie sa musí vo všetkých členských štátoch zaobchádzať rovnako ako s ich vlastnými štátnymi príslušníkmi, ktorí sa nachádzajú v rovnakej situácii, s právom na voľný pohyb je nezlučiteľné, aby sa s ním v členskom štáte, ktorého je štátnym príslušníkom, zaobchádzalo menej priaznivo ako v prípade, ak by nevyužil možnosti, ktoré mu ponúka Zmluva v oblasti voľného pohybu. Tieto možnosti by totiž nemohli mať plný účinok, ak by štátny príslušník členského štátu mohol byť odradený od ich využitia v dôsledku prekážok pri jeho návrate do štátu pôvodu vyplývajúcich z právnej úpravy postihujúcej skutočnosť, že tieto možnosti využil.“

V — Návrh

102. Vzhľadom na uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor na prejudiciálne otázky, ktoré položil Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas, odpovedal takto:

„Článok 2 ods. 2 písm. b) smernice Rady 2000/43/ES z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod, sa má vykladať v tom zmysle, že sa nevzťahuje na také vnútroštátne predpisy, aké sú predmetom konania vo veci samej.

Za okolností konania vo veci samej sa má článok 12 prvý odsek ES, ktorý zakazuje diskrimináciu na základe štátnej príslušnosti, vykladať v tom zmysle, že nebráni členskému štátu, aby vo vnútroštátnej právnej úprave stanovil, že mená alebo priezviská jeho štátnych príslušníkov môžu byť v dokumentoch o osobnom stave zapísané iba s použitím písmen štátneho jazyka a bez použitia diakritických znamienok, ligatúr alebo iných grafických úprav písmen latinskej abecedy, ktoré sa používajú v iných jazykoch. Uvedený článok však bráni uplatneniu takéhoto postupu vo vzťahu k štátnemu príslušníkovi iného členského štátu.

Za okolností konania vo veci samej sa má článok 18 ods. 1 ES, ktorý stanovuje, že každý občan Únie má právo slobodne sa pohybovať a zdržiavať na území členských štátov, vykladať v tom zmysle, že bráni členskému štátu, aby vo vnútroštátnej právnej úprave stanovil, že meno alebo priezvisko štátneho príslušníka iného členského štátu alebo priezvisko po uzavretí manželstva, ktoré si jeden z jeho štátnych príslušníkov zvolil pri uzavretí manželstva so štátnym príslušníkom iného členského štátu, môže byť zapísané v dokumentoch o osobnom stave iba s použitím písmen štátneho jazyka. Tento článok však nevyžaduje, aby členský štát použil diakritické znamienka, ligatúry alebo iné grafické úpravy písmen latinskej abecedy, ktoré sa používajú v iných jazykoch.“